

Warszawa, 20 lutego 2020 r.

Prof. Tomasz Milanowski  
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie  
Wydział Malarstwa

## RECENZJA

napisana na zlecenie Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, zgodnie z decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów działającej w oparciu art.18 a ust.5 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym i oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki( Dz. U. z 2017r. poz.1789) w związku z art. 179 ust.2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 30 sierpnia 2018 r. poz.1669), która dnia 6 listopada 2019 roku powołała mnie na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym dr Bogumiła Książka wszczętym w dniu 30 kwietnia 2019 roku w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne.

### Dane habilitanta

Bogumił Książek urodził się w 1974 roku w Krakowie. Ukończył Liceum Plastyczne w Krakowie. Studiował filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz malarstwo w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Dyplom obronił w roku 2000 w pracowni prof. Sławomira Karpowicza. Na podstawie rozprawy doktorskiej „Narodziny malarstwa” oraz po złożeniu wymaganych egzaminów uzyskał stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych dyscyplinie artystycznej sztuki piękne nadany uchwałą Rady Wydziału Malarstwa dnia 24 listopada 2015 roku. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. Roman Łaciak, recenzentami zaś prof. Zbigniew Bajek oraz prof. Romuald Oramus. Jest wykładowcą na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, gdzie od 2019 prowadzi Pracownię Interdyscyplinarną.

W trakcie studiów wraz z grupą przyjaciół założył klub i galerię studencką „Pod ręką”. Po ukończeniu studiów podróżował po Włoszech, mieszkając w Toskanii, Florencji oraz Tizzano. Brał udział w międzynarodowej wystawie Eclectic Affinities Among European Artists prezentującej współczesnych figuratystów europejskich. Współpracował z Frissiras Museum w Atenach w ramach szeregu projektów realizowanych przez ateńską instytucję.

Współpracuje z A100 Gallery w Galatinie, Dominik Rostworowski Gallery oraz Galerią Olympia w Krakowie. Jego prace znajdują się w kolekcjach prywatnych we Włoszech, Grecji, Wielkiej Brytanii i Polsce.

### Ocena autoreferatu

Autoreferat dr Bogumiła Książka zdaniem autora powstał jako „*zapis z pamięci wygłaszanego przeze mnie kilkakrotnie komentarza wprowadzającego w wystawę Pizzeria w Epoce Transformacji i stanowi w moim przekonaniu najdogodniejszą formę, jaką w przypadku mej działalności artystycznej sam mogłem przyjąć, referując własną pracę*”. Myślę, że taka formuła tego tekstu jest najtrafniejsza, nie ma on zwartej narracji, jest próbą autorskiego komentarza.

Już w pierwszych zdaniach autoreferatu pojawia się postać Jorga Immendorffa, którego „Cafe Deutschland” prowokuje Książka do refleksji, wydawać by się mogło żartobliwych, a może wręcz przeciwnie, szalenie poważnych: „*Cóż to miało być za wnętrze, łączące w sobie cechy restauracji Sowa i Przyjaciele z gabinetem z Nowogrodzkiej, klubu Le Madame z kaplicą ojca Dyrektora i zarazem domem weselnym z pod estakady?*” Immendorff prowokuje habilitanta do refleksji nad kondycją naszą rodzimą, polską, krajową, swojską.

We mnie wypowiedziane przez habilitanta słowa obudził wspomnienia z końca lat dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku, kiedy to w pracowni dla dyplomantów na Wydziale Malarstwa warszawskiej ASP wraz z kolegą pracowaliśmy nad naszym dyplomem. Do dzisiaj nie wiem jakim zbiegiem okoliczności odwiedził nas w tej pracowni, niewielkiej co prawda, ale za to z pięknym widokiem na Krakowskie Przedmieście Jorg Immendorff. Rozmawialiśmy dość kurtuazyjnie o przygotowanych przez nas pracach, dyplomie i ogólnej kondycji malarstwa u schyłku XX wieku, kiedy niespodziewanie Immendorff zastygł w nagłej zadumie. Milczał dłuższą chwilę, by w końcu podzielić się pewną refleksją. Policzył stojące na parapecie butelki po piwie i stwierdził w zadumie, że u niego w pracowni zwykle jest ich tyle samo...

Wracając do autokomentarza dr Bogumiła Książka, definiuje on na jego stronach swoje credo artystyczne, postawę wobec rzeczywistości dosyć swobodnie i naturalnie „*Skoro pisze się historię na nowo, to ja postanowiłem- zacząć historię od nowa malować*”. Autor tych słów ukończył filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim, w tej prostocie i szczerości deklaracji odnajduję ukryty głęboko filozoficzny stosunek do świata i czasów, w których żyjemy. Idąc dalej tym tropem Książek przesiąknięty koniecznością opowiedzenia o czasach mu współczesnych, inspirowany niemieckim malarzem, którego „Cafe Deutschland” nie pozwala mu przejść obojętnie wobec wydarzeń w kraju i nie dawała mu spokoju odnalazł w końcu ukojenie i złożył hołd swemu mistrzowi tworząc cykl „Pizzeria w czasach transformacji”. Obciążony „brzemieniem symetrysty” stworzył autoironiczny plakat anonujący wystawę, gdzie wykorzystał motyw spodu od pizzy (kilkuletni pobyt we Włoszech zapewne był pewną inspiracją), wykorzystujący kształt mapy Polski ulepiony z ciasta i pokazujący jej symetrię, a zarazem jej brak...

Bogumił Książek pisze lekko i z dużym dystansem do siebie i świata, zwłaszcza do świata sztuki co jest wielką zaletą tej pracy. Nie próbuje ona na siłę być rozprawą naukową, a wręcz przeciwnie, jest interesującym i pisanym z wyczuciem i ironią komentarzem do własnej twórczości. Z kulturą i wyczuciem łączy w swojej narracji sprawy poważne z tymi błahymi, jak wtedy gdy zabawki pozostałe po zamordowanym w Katyniu wuju prowokują do refleksji nad historią rodziny. To interesujący i niezmiernie ciekawy wątek tej pracy.

Czytam autoreferat Bogusława Książka z dużą przyjemnością zauroczony lekkością wypowiedzi. Nie przeszkadza mi lapidarność w traktowaniu wątków w których zawarty jest sens i klucz do zrozumienia jego twórczości. Jeżeli odczuwam niedosyt, to wyłącznie dlatego, że praca się tak szybko kończy. Z drugiej strony recenzując prace kolegów artystów trafiamy często na pretensjonalne zapędy do stworzenia dzieła naukowego, śmiertelnie poważnego, a co za tym idzie napisanego zwykle kwiecistym stylem. Opisanie takiego dzieła stanowi zwykle mordęgę dla wskazanego przez Centralną Komisję recenzenta. W pewnym sensie doceniam pracę pana Bogumiła Książka za to, że nie próbuje taki być. Wręcz przeciwnie, być może przemawia przez niego troska o szacunek do czasu, który jest potrzebny do powstania tej recenzji.

W pracy tej, niezbyt obszernej znajduję wiele przenikliwych i ważnych spostrzeżeń czy refleksji, jak choćby tej o symbolice okna, dawniej symbolizującego wiedzę o świecie a współcześnie „*wysiadujemy wpatrzeni w okna- naszych smartfonów i innych licznych urządzeń wyposażonych w ekrany, przez nie oglądamy świat. Nam też można zarzucić bierność wobec wielu z wypatrzonych w okienku ekranu informacji, a przecież nie jest to wszystko takie jednoznaczne*”. Bogumił Książek w tych kilku zdaniach definiuje swoją wrażliwość na współczesność i zadumę nad jej kondycją. Ta

delikatność i brak skłonności do afektacji czy epatowania oryginalnością własnych przemyśleń i przekonań jest charakterystyczne dla jego sposobu pisania, ale również w pracach malarskich odnajduję ten rodzaj spojrzenia.

Autoreferat zbudowany jest z małych rozdziałów, w których z filozoficznym spokojem poznać można genezę powstania dzieł wchodzących w skład cyklu stanowiącego osiągnięcia artystyczne wskazanego przez habilitanta zgodnie z wymogami ustawy. Świetnie napisane opowiadanka z których zbudowany jest autoreferat, takie jak „Nysa na Plantach” czyta się z zainteresowaniem, gdyż autor ma szczególnie dar obserwacji ujętej w lapidarnej formie. Prowadzi habilitant tymi krótkimi historiami przez swoją wystawę czyli 43 wybrane prace malarskie powiązane w dwa wątki ekspozycyjne czyli „Młodziankowie” oraz „Pizzeria w okresie transformacji” z wycuciem, dystansem, humorem i refleksją zdradzającą wrażliwość i erudycję. Autoreferat oceniam wysoko i w pełni akceptuję przyjętą przez habilitanta formę jego wypowiedzi.

### **Ocena dołączonego dzieła artystycznego**

W ramach dzieła aspirującego do spełnienia warunków postępowania habilitacyjnego dr Bogumił Książek wskazał 43 prace malarskie powiązane w dwa wątki ekspozycyjne zatytułowane „Młodziankowie” oraz „Pizzeria w okresie transformacji”. W wykazie dzieł przedstawionych do wniosku znajduje się dokumentacja fotograficzna 43 prac malarskich. Chciałbym przybliżyć z tego interesującego zestawu 43 obrazów kilka z nich, by odnaleźć trop pozwalający mi zrozumieć i ocenić twórczość habilitanta.

Pierwszym w wykazie i jak czytam w autoreferacie znaczącym obrazem, umieszczonym na środku galerii na starych podwieszonych do sufitu sztalugach, oświetlonym promieniami UV o którym habilitant pisze, że jest to malarskie odniesienie do zaginionego w czasie II Wojny Światowej obrazu Rafaela Santi „Portret Młodzieńca”. Obraz zatytułowany „59x 75” (takie wymiary ma oryginalny obraz Rafaela Santi) namalowany jest w technice emalii akrylowej z użyciem farby UV na płótnie, powstały w 2019 roku i zaprezentowany na wystawie „Pizzeria w Epoce Transformacji” w Galerii Wydziału Malarstwa ASP w Krakowie 19 lutego 2019 roku. Pomienie UV wydobywają z obrazu namalowanego przez Książka współcześnie zaginione legendarne arcydzieło ze zbiorów narodowych ukryte pod warstwą jego malowidła. Co to ma znaczyć? Coś więcej poza malarskim dowcipem? Autor nazywa prace, które mają ukryty sens, drugie dno, zastawkami. Z pozoru abstrakcyjna kompozycja kryje inne znaczenie, które wydobywają z obrazu promienie UV.

„Mały turban” I z 2018 roku namalowany w technice emalii akrylowej i oleju na płótnie, czy „Mały turban” 2 z 2018 roku w tej samej technice i formacie 50x40 cm, a także „Turban” I oraz „Turban” 2 ten pierwszy w technice emalii akrylowej i olejnej na płótnie o formacie 95x 70cm, drugi zaś w tej samej technice w formacie 170x 200cm powstały w 2019 roku i zaprezentowane zostały w Galerii Wydziału Malarstwa ASP w Krakowie. Co łączy te prace umiejscowione w ciągu perspektywicznym i jaki jest ich przekaz? Posiłkując się tekstem Książka odnajduję w tych obrazach dawne echa historii, fascynacji orientem (dywany z Persji zwane były w Europie polskimi).

W warstwie formalnej to delikatnie malowane w ograniczonej gamie barwnej obrazy z charakterystycznym dla Książka efektem rozmycia, roztrawienia, płowienia, które można zinterpretować jako wydobywanie z pamięci. Spłowiałe, wyblakłe, wytarte... to określenia narzucające się w zetknięciu z pracami artysty, które odsyłają widza do czasu przeszłego, do tego, co odeszło, co wydobyte z pamięci, jak w obrazie „Eklezja i Synagoga” z 2018 roku namalowanego kazeiną na płótnie formatu 150x 170 cm, „Nysa na plantach” z 2018 roku namalowanego w technice kazeiny, emalii akrylowej na płótnie formatu 140x200 cm.

Wyróżniający się formatem „Jeździec polski” składający się dwóch płócien o wymiarach 140x150cm połączonych trzecim, wąskim, szerokości 20 cm a wysokości dwóch pozostałych. Całość tworzy formę naśladującą oprawę książki. Przednia i tylna okładka połączona jest grzbietem, którego funkcje

pełni tu wąski obraz. Co oznacza w tym przypadku nawiązanie do Rembrandta? Gra słów czy może coś więcej? Nie zapominajmy o tytule wystawy prezentowanej w Galerii Wydziału Malarstwa ASP w Krakowie.

Kolejnym obrazem prezentowanym na wystawie „Pizzeria w Epoce Transformacji” jest „Duży zielonawy” namalowany w technice emalii akrylowej na płótnie formatu 200x150cm. To jak sama nazwa wskazuje duża, zielonawa kompozycja abstrakcyjna o wysmakowanej gamie kolorystycznej dosyć żywej w porównaniu z innymi pracami prezentowanymi na tej wystawie. Do płowiejącej fotografii i dezintegracji wizerunku nawiązują z kolei obrazy „Masonka I” z 2018 roku w technice akrylowej, olejnej oraz wosku na płótnie formatu 100x70cm, „Masonka 2”, „Masonka 3”, „Masonka 4”, wszystkie w tej samej technice i formacie, powstałe w 2018 roku.

Obrazy wchodzące w skład ekspozycji „Pizzeria w epoce transformacji”, które habilitant wskazał jako jeden z dwu wątków ekspozycyjnych aspirujących do spełnienia warunków określonych w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki spełniają ustawowe wymagania. „Pizzeria w Epoce Transformacji” to zestaw prac oryginalnych i na wysokim poziomie artystycznym, tworzących całość oryginalną i spójną.

Dopełnieniem prezentacji w Galerii Wydziału Malarstwa ASP w Krakowie jest pokaz „Młodziankowie” zaprezentowany w Spółdzielni Ogniwo przy ul. Paulińskiej 28 w Krakowie. W nawiązaniu do biblijnej opowieści zaczerpniętej z Księgi Daniela, Książek przywołuje historię młodzieńców niezłomnej wiary, zwanych młodziankami i pozwala sobie na kontynuację i z właściwą sobie przewrotnością rozwija biblijny wątek: *„Początkowo miałem namalować trzy wizerunki, lecz po sportretowaniu młodych Andrzeja Leppera i Adama Michnika trudno mi było zdecydować się na trzecią osobę. Nie mogąc inaczej namalowałem jeszcze 22 Młodzianków, jak 22 maski z Wyspiańskiego”*. W ten właśnie sposób Bogumił Książek namalował panteon znanych postaci życia publicznego w młodym wieku. Dowcip i ironia tego przedstawienia polega na tym, że kiedy byli jeszcze młodzi, nie było wiadomo, co z nich wyrosnie. Jak rozwiną się ich kariery, jakie życiorysy napisze im los. Książek wszystkich portretuje z czułością, i drani i uczciwych, nie dzieli ludzi na lepszych czy gorszych, tych z lewa czy prawa. Maluje sprawiedliwie. To głęboko humanistyczna postawa. Moja ocena zarówno dzieła artystycznego jak i poszczególnych 43 dzieł wchodzących w skład dzieła „Pizzeria w Epoce Transformacji” i „Młodziankowie” jest pozytywna.

### **Ocena osiągnięć artystycznych i dydaktycznych**

Pan dr Bogumił Książek posiada udokumentowany dorobek artystyczny, wystawienniczy i organizacyjny. Zrealizował sześć wystaw indywidualnych po uzyskaniu stopnia doktora w 2015 r. „Kilka papierów” w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, „Nerium Oleander” i „Dusza Duchampa” w Galerii Olympia w Krakowie (2016), „Czekam na 20.58” Skład Solny, Kraków (2018), „Pizzeria w Epoce Transformacji” w Galerii Wydziału Malarstwa ASP w Krakowie i „Młodziankowie” w Spółdzielni Ogniwo, Cracow ArtWeek w 2019 roku. Brał udział także w wystawach zbiorowych takich jak „It’s all about paper” w A100 Gallery w Galatina we Włoszech (2015), „Dlaczego nie zajmujesz się polityką?” Messier 42, Kraków, „Artyści ze Składu Solnego” Kraków (2017), „Konfiguracje” Bunkier Sztuki, Kraków(2018), „New Horizons” Frissiras Museum, Ateny(2018), „Młoda Akademia” Nowohuckie Centrum Kultury, Kraków (2018), „Salon Odrzuconych” Olympia Gallery/ Klub Betel, Kraków(2018), „Z kolan. Polska” Galeria Olympia, Kraków( 2018), „Sól Zabłocia” CSW Wiewiórka, Skład Solny, Kraków(2019)

Pan dr Bogumił Książek jest autorem tekstów kuratorskich, recenzentem prac dyplomowych, nadzorował powstawanie aneksu do dyplomu z malarstwa ściennego.

### **Konkluzja**

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji proces kształcenia, doksztalcania i doskonalenia własnej wiedzy i umiejętności w zakresie sztuki stawia przed nami wszechstronnie przygotowanego artystę i pracownika nauki. Osiągnięcia artystyczne pan dr Bogumiła Książka stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę, są również są również ich efektywnym przełożeniem na sferę dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek habilitanta należy również szczególnie wysoko oceniać w aspekcie troski o zachowanie naszej tożsamości kulturowej. Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne Pana dr Bogumiła Książka w pełni spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późn. zmianami) o stopniach naukowych i tytule oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

---

prof. Tomasz Milanowski